

Ü l e v a a d e

- - - - -

Eesti Rakenduslingvistika Ühing – mis see on?

Küllli Kuusk

Eesti Keele Instituudi nooremteadur

Eesti Rakenduslingvistika Ühing (ERÜ) loodi 2003. aastal ning sellest ajast peale on ta Emakeele Seltsi, Eesti Terminoloogia Ühingu, Johannes Aaviku Seltsi, Eesti Keele Kaitse Ühingu ja Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi kõrval keelehuvilisi ja -spetsialiste ühendav organisatsioon. Järgnevalt tulebki juttu sellest, kuidas ja miks ühing loodi, millega ühing tegeleb ja mis üleüldse on rakenduslingvistika.

Seltsi loomise eesmärk

Rakenduslingvistide ühendamise ideed on eri aegadel mõtteis kandnud ilmselt õige mitu inimest. 2002. a aprillis toimus Tallinna Pedagoogika-ülikoolis ja Eesti Keele Instituudis konverents „Rakenduslingvistika Eestis”, mille ettekanded andsid ülevaate Eesti rakenduslingvistika suundadest. Samast aastast sai alguse keeleinimeste jaoks meeldiv tava korraldada kevadeti iga-aastane rakenduslingvistika konverents, mis 2008. aasta kevadel on järjekorras juba seitsmes.

2003. aasta konverentsil tehti kuulajate seas küsitlus, milles sooviti teada, kes sooviks olla rakenduslingvistika ühingu asutajaliige. Kokku saadi üle 40 nime. Järgmise aasta konverentsi alguseks oli koostatud asutamisdokumendid ja muu vajalik ning 25. märtsil 2004 toimunud asutamiskoosolekul sündiski Eesti Rakenduslingvistika Ühing, mis samal päeval sai ka oma esimese juhatuse koosseisus Anu-Reet Hau-

senberg (TLÜ), Krista Kerge (TLÜ), Margit Langemets (EKI), Renate Pajusalu (TÜ) ja Kadri Vider (TÜ).

Tänaseks on juhatuses Anu-Reet Hausenbergi asemele asunud Maria-Maren Sepper. Juhatuses esimees on Margit Langemets. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu eesmärk on kokku tuua keelega tegelejaid eri elualadelt ja eri asutustest, andmaks võimalusi dialoogideks, kontaktideks, arvamuste võrdlemiseks ja suhtluseks.

Mis on rakenduslingvistika?

Sageli määratletakse rakenduslingvistikat teoreetilise lingvistika kaudu. Nii on tehtud ka Eesti Entsüklopeedias: „Rakenduslingvistika on keeleteaduse osa, mis rakendab teoreetilise lingvistika ... tulemusi ...” (*Eesti Entsüklopeedia. 8. köide. Tallinn 1995, lk 11*) Teisisõnu on rakenduslingvistika see osa lingvistikast, millest inimestel on konkreetset igapäevast kasu.

Keeleteooriast on entsüklopeedias mainitud strukturaallingvistikat, generatiivgrammatikat ja eksperimentaalfoneetikat ning loetletud neist lähtuvad rakendused: raaltõlge, keelestatistika, kommunikatsiooniteooria, kõnesüntees ja kõnetuvastus (viimased kaks on rakendatavad seadmete loomisel, infotöötajate, kõneteraapias ja keeleõpetuses). Umbes samamoodi defineerib rakenduslingvistikat ka David Crystal lingvistikaentsüklopeedia: rakenduslingvistika on lingvistika teooriate, meetodite ja avastuste kasutamine muudes keelega seotud valdkondades. (*D. Crystal. An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages. London: Penguin Books, 1994, lk 24*)

Eespool mainitud seisukohtadest erineb soomlaste arusaam: kuna kolmekümne aastaga ei ole maailmas suudetud leida üksmeelt ja rakenduslingvistiliste valdkondade loetelu venib aina pikemaks ja pikemaks, on Soome teadlased loobunud pead murdmast rakenduslingvistika sisu üle.

Ühingu asutamiskoosolekul kõnelnud prof Kari Sajavaara (1938–2006) sõnutsi seostatakse Soomes rakenduslingvistikaga igasugust keeleküsimustega seotud tegevust. Enim inimesi hõlmav rakenduslingvistika valdkond on keeleõpe: õppimine ja õpetamine, nii emakeele kui ka teise keele õpe, võõrkeeleõpe formaalses ja mitteformaalses hariduses, samuti mitmekeelsuse problemaatika jm. Kuigi on võimalik, et rakenduslingvistika uuringutes saadakse tulemusi, mis lisavad keele kohta uusi teoreetilisi andmeid, arvas K. Sajavaara, et keeleuuri-

mine ei ole rakenduslingvistika põhieesmärk, vaid pigem kaasnähtus. Keelega seondub elus ja ühiskonnas väga palju: keeleküsimumused on olulised poliitikas, kommunikatsioonis, infotehnoloogias, seadusloomes, meditsiinis ja mujal.

Rahvusvaheliselt ühendab rakenduslingviste 1964. aastal asutatud Rahvusvaheline Rakenduslingvistika Assotsiatsioon (pr k Association Internationale de Linguistique Appliquée, lühend AILA), mille liikmeks saab põhikirja järgi vaid üks organisatsioon igalt maalt. Eesti Rakenduslingvistika Ühing võeti rahvusvahelise organisatsiooni liikmeks 2004. aasta oktoobris.

AILA kodulehel on lisaks eespool nimetatutele mainitud tervet hulka rakenduslingvistika alasid nagu keeletehnoloogia, retoorika ja stilistika, leksikograafia ja leksikoloogia (eriti kakskeelsed sõnaraamatud), sõnaraamatute kasutamine, lastekeele uurimine, kontrastiivne lingvistika ja vigade analüüs, hindamine ja testid, keel ja meedia, keel ja äri jpm.

Rakenduslingvistika Eestis

Eesti rakenduslingvistika olulised valdkonnad on võõrkeeleeõpe ja eesti keele kui teise keele õpe, kontrastiivgrammatika, keeletehnoloogia (eesmärgiks luua tehnoloogia, mis võimaldaks inimesel arvutiga eesti keele vahendusel suhelda), leksikoloogia ja leksikograafia, eri valdkondade terminoloogia, tõlkimine, keelepoliitika (eesmärgiks töötada välja meetmed, mis tagaksid eesti keele püsimise ja arenemise Eesti-sisese üldise suhtluskeelena), hindamine ja vigade analüüs, keelehoole ja keelekorraldus. Kõigi mainitud alade teadlik arendamine on eesti keele hea käekäigu seisukohast ülioluline. Martin Ehala, Helle Metslang ja Margit Langemets on kogumikus *Toimiv keel I* öelnud väga tabavalt: „21. sajandi vabadussõda peetakse keelerindel. Ja rakenduslingvistid on soomusrongi peal.” (*Toimiv keel I. Töid rakenduslingvistika alalt. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaulikool, Eesti Keele Instituut. EKSA, 2003, lk 7*).

Ühingu liikmeskond ja tegevus

2007. aasta septembriks oli ERÜs 68 tegevliiget.

Ühingusse on koondunud väga erineva tausta ja huvialadega inimesi. Kõik nad on aga kas ameti või uurimisteema kaudu seotud keele ja selle uurimisega. Ühingusse kuulub tudengeid, õpetajaid, lektoreid,

professoreid, toimetajaid, teadureid, tõlke, kes tegelevad lapsekeele, kõne- ja kirjakeele, terminoloogia, sõnaraamatute, keeletestide, sõnatähenduste, keeleajaloo ja muuga.

Ühingu peasündmuseks on kujunenud iga-aastane rakenduslingvistika konverents Konverentsi ettekanded jaotuvad kahele päevale: esimese päeva ettekandeid saab kuulata Eesti Keele Instituudis ja teine päev möödub Tallinna Ülikoolis. Ettekanded on tavaliselt jaotatud ka kahe maja spetsiifikat arvestades: Eesti Keele Instituuti on tavaliselt koondunud leksikograafia, keelehoolde ja keeletehnoloogia alased ettekanded, Tallinna Ülikoolis on kuulnud ettekandeid kakskeelsusest, keeleõpetusest, keelepoliitikast jms. Viimastel aastatel on ettekannete suure hulga tõttu populaarsemaks muutunud ka uusi andmebaase, õppematerjale, keelekümblust ja keeleteste tutvustanud stendiette-kanded.

Igal aastal on konverentsil erinev teema: 2005 „Teine keel. Eesti keele õpetamine mitte-eestlastele”, 2006 „Keel töises suhtluses”, 2007 „Keel ja leksikon”. Omaette sektsioonidena on tegutsenud keeletehnoloogia ja arvutirakendused. 2003. a toimus tuline arutelu keelestrateegia sektsioonis, 2004. a oli tähtsal kohal liigitamise küsimus, 2006. a konverentsil said kokku lastekeele uurijad Eestist, Lätist ja Leedust.

Rakenduslingvistika konverentsi esinejad ja kuulajad on aja jooksul juba kokku kasvanud ning nende koostöö osutunud viljakaks. Igal aastal kasvab ühing konverentsi aegu kolme-nelja liikme võrra.

Teiseks oluliseks ühingu tegevussuunaks on aastaraamatu väljaandmine. ERÜ aastaraamat ei tekkinud tühjale kohale: ilmuda olid jõudnud Toimiv keel I (2003) ja Toimiv keel II (2004), mis pandi kokku esimeste konverentside ettekannete põhjal.

2008. aasta aprillis toimuvaks konverentsiks üllitatatav aastaraamat on juba neljas. Varasemad on ilmunud 2005, 2006 ja 2007.

Ühingu aastaraamat on Eestis muutunud arvestatavaks keeleväljaandeks. Konverentsil esinejaid on olnud Soomest Austraaliani.

ERÜ koduleht on <http://www.rakenduslingvistika.ee>

Kirjandus

M. Langemets, Eesti rakenduslingvistika ühing sündinud. – *Õiguskeel* 2004, nr 2, lk 42–44.